

# MIC GLOSAR DE TERMENI LINGVISTICI<sup>1</sup>

|                              |  |
|------------------------------|--|
| <b>accent (tonic)</b>        | pronunțarea mai intensă a unei silabe↑ dintr-un cuvânt   |
| <b>afereză</b>               | căderea accidentală a unui sunet sau a unei silabe↑ de la începutul unui cuvânt  |
| <b>afonizat</b>              | care și-a pierdut sonoritatea  |
| <b>analizabil, cuvânt ~</b>  | cuvânt ale cărui componente pot fi puse de către vorbitori, într-o măsură mai mare sau mai mică, în legătură cu alt cuvânt/alte cuvinte existent(e) și independent în limba română sau cu un element identificabil dintr-o serie de formații |
| <b>apocopă</b>               | cădere accidentală a unuia sau a mai multor sunete de la sfârșitul unui cuvânt   |
| <b>ascendent, diftong ~</b>  | diftong↑ care prezintă ordinea semivocală↑ + vocală↑   |
| <b>asilabic</b>              | care nu formează silabă↑   |
| <b>categorie gramaticală</b> | semnificație gramaticală cu o expresie proprie, în funcție de care cuvintele își schimbă forma în cursul vorbirii (caz, diateză, gen, mod, număr, persoană, timp ș.a.)   |
| <b>compus</b>                | cuvânt sau unitate lexicală complexă formate prin combinarea mai multor cuvinte care dobândesc un sens global nou  |
| <b>consoană</b>              | sunet la a cărui emiteră curentul de aer întâlnește un obstacol și care nu poate juca rolul de centru al unei silabe↑ și nu primește accent↑   |
| <b>conversiune</b>           | schimbarea clasei lexico-gramaticale/morfologice (a părții de vorbire↑)  |
| <b>derivat</b>               | cuvânt format de la un cuvânt de bază prin alipirea unor prefixe↑ sau/și a unor sufixe↑  |
| <b>descendent, diftong ~</b> | diftong↑ care prezintă ordinea vocală↑ + semivocală↑   |
| <b>desinență</b>             | element final atașat în general rădăcinii↑ unui cuvânt flexibil↑, care exprimă (adesea împreună) la substantive, numărul și cazul, la adjective și genul, iar la verbe – numărul și persoana   |

<sup>1</sup> Cuprinde explicații simplificate ale **accepțiilor** (referitoare la limba română) **cu care apar în cele ce urmează** principalii termeni lingvistici folosiți mai frecvent. Semnul ↑ trimite la termenul respectiv din glosar.

|   |   |
|---|---|
| diacritic, semn ~<br>diftong            | semn grafic care distinge litere cu forma de bază identică<br>secvență formată dintr-o vocală↑ și o semivocală↑ în<br>aceeași silabă↑   |
| element de compunere                    | element cu circulație internațională, asemănător cu<br>prefixe↑ sau sufixe↑, dar cu sensuri mai concrete decât<br>acestea, provenind din greacă și latină, care se atașează<br>unor rădăcini, dând naștere unor cuvinte noi |
| eliziune                                | căderea accidentală a vocalei↑ neaccentuate de la finala unui<br>cuvânt în contact cu vocala inițială a cuvântului următor  |
| enclitic                                | (element) atașat la termenul precedent  |
| fix, accent ~                           | accent↑ legat de o anumită poziție a silabei↑ în cuvânt   |
| flexibil, cuvânt ~                      | cuvânt la care semnificațiile gramaticale se exprimă cu<br>ajutorul unui element variabil atașat în partea lui finală   |
| flexiune                                | atașarea, în cursul vorbirii, la partea invariabilă a unor<br>cuvinte, a unor elemente care marchează diferitele<br>categorii↑ gramaticale  |
| fonetică sintactică<br>format, cuvânt ~ | fenomene fonetice care se produc în lanțul vorbirii<br>cuvânt format în română din elemente existente în limba<br>română sau împrumutat gata format, (semi)analizabil<br>pentru vorbitorii limbii române actuale            |
| grup relativ stabil<br>de cuvinte       | grup de cuvinte folosit relativ frecvent, ale cărui<br>elemente componente își păstrează autonomia și sensul de<br>bază și care corespund realității denumite   |
| hiat                                    | succesiune de două vocale↑ alăturate pronunțate în silabe↑<br>diferite  |
| i „șoptit” (asilabic sau<br>afonizat)   | i care și-a pierdut sonoritatea↑ și nu formează<br>silabă↑  |
| invariabil, cuvânt~                     | cuvânt care în cursul vorbirii își păstrează neschimbată<br>forma   |
| liber, accent ~<br>locuțiune            | accent↑ nelegat de o anumită poziție a silabei↑ în cuvânt<br>grup de cuvinte cu sens unitar, care funcționează ca un<br>singur cuvânt și în care cel puțin unul dintre elemente și-a<br>pierdut autonomia gramaticală       |
| neologism                               | împrumut făcut de limba română modernă și<br>contemporană cu precădere din limbile occidentale de<br>circulație internațională și din limbile clasice   |
| omofone                                 | elemente care se pronunță la fel  |
| omografe                                | elemente care se scriu la fel   |
| omonime parțiale                        | cuvinte cu sensuri diferite care au unele forme identice și<br>alte diferite sau prezente numai la unul dintre omonime  |
| omonime totale                          | cuvinte aparținând aceleiași părți de vorbire↑, care au<br>sensuri diferite și toate formele identice   |
| parasintetic, compus ~<br>paronime      | cuvânt în același timp compus↑ și derivat↑<br>cuvinte diferite ca sens, dar asemănătoare ca formă și care<br>se pot confunda  |
| parte de vorbire                        | clasă de cuvinte cu trăsături semantice și gramaticale<br>(categorii gramaticale↑, posibilități de combinare) comune;<br>gramatica tradițională distinge pentru limba română  |

|                              |  |
|------------------------------|--|
|                              | următoarele părți de vorbire (în ordine alfabetică): adjectiv, adverb, articol, conjuncție, interjecție, numeral, prepoziție, pronume, substantiv, verb                                      |
| <b>prefix</b>                | element antepus unei baze lexicale, cu ajutorul căruia se creează un cuvânt nou  |
| <b>proclitic</b>             | (element) atașat la termenul următor   |
| <b>punctuație</b>            | sistem de semne grafice convenționale care marchează segmentarea unui text în unități sintactice, precum și pauzele și intonația   |
| <b>punctuație, semn de ~</b> | semn grafic convențional care marchează segmentarea unui text în unități sintactice, pauzele sau/și intonația  |
| <b>rădăcină</b>              | partea unui cuvânt care poartă sensul lui lexical și la care se pot atașa sufixe↑, prefixe↑ și desinențe↑  |
| <b>semivocală</b>            | sunet care seamănă cu o vocală↑ din punctul de vedere al articulării, dar care nu poate fi accentuat și nu poate forma singur o silabă↑  |
| <b>semn de punctuație</b>    | v. <b>punctuație, semn de ~</b>  |
| <b>semn diacritic</b>        | v. <b>diacritic, semn ~</b>  |
| <b>silabație</b>             | descompunerea cuvintelor în conformitate cu structura lor silabică   |
| <b>silabă</b>                | secvență sonoră minimală caracterizată printr-un singur accent↑ (cu loc fix), care are în centru o vocală↑, însoțită sau nu de una sau mai multe consoane↑ sau/și semivocale↑                |
| <b>sinereză</b>              | pronunțarea accidentală într-o singură silabă↑ a vocalei↑ finale a unui cuvânt și a vocalei inițiale a cuvântului următor (transformarea, în fonetică sintactică↑, a unui hiat↑ în diftong↑) |
| <b>sonantă</b>               | consoană↑ care se pronunță cu un zgomot mai slab decât majoritatea consoanelor și care sunt totdeauna sonore: <i>l, m, n, r</i>  |
| <b>sonoră</b>                | consoană↑ dotată cu sonoritate↑: <i>b, d, g, g', v, z, j, ȝ</i>  |
| <b>sonoritate</b>            | trăsătură a sunetelor datorată vibrației regulate a corzilor vocale, caracteristică atât vocalelor↑, cât și unor consoane↑   |
| <b>sufix (lexical)</b>       | element postpus unei baze lexicale, cu ajutorul căruia se creează un cuvânt nou  |
| <b>sunet-tip</b>             | media variațiilor din pronunțarea unui sunet   |
| <b>surdă</b>                 | consoană↑ lipsită de sonoritate↑: <i>p, t, k, k', f, s, ʃ, ʧ, ʤ, h</i>   |
| <b>temă</b>                  | rădăcina↑ și sufixul caracteristic↑, la care se atașează desinențele↑  |
| <b>toponimie</b>             | ansamblul numelor de locuri  |
| <b>trifong</b>               | secvență formată dintr-o vocală↑ și două semivocale↑ în aceeași silabă↑  |
| <b>vocală</b>                | sunet la a cărui emitere, prin vibrații ale coardelor vocale, curentul de aer nu întâlnește niciun obstacol; poate primi accent↑ și poate forma singură o silabă↑                            |